EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 14.12.2020
COM(2020) 810 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ,

kterou se hodnotí hlavní zjištění pilotních studií vypracovaných podle nařízení (EU) 2016/792 o harmonizovaných indexech spotřebitelských cen a indexu cen bytových nemovitostí

1. SOUVISLOSTI

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/792 o harmonizovaných indexech spotřebitelských cen a indexu cen bytových nemovitostí bylo přijato v květnu 2016[1]. Toto nařízení stanoví společný rámec pro vývoj, tvorbu a šíření harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HISC), harmonizovaného indexu spotřebitelských cen při stálých daňových sazbách (HISC-SD), indexu cen nemovitostí obývaných vlastníky a indexu cen bytových nemovitostí. Tyto čtyři indexy se společně označují jako „harmonizované indexy".

Článek 8 nařízení (EU) 2016/792 umožňuje Komisi zahájit pilotní studie, které na dobrovolném základě provádějí členské státy, kdykoli je nutné pro účely sestavování harmonizovaných indexů zlepšit základní informace, nebo je-li zjištěna potřeba zlepšit srovnatelnost harmonizovaných indexů.

Na financování těchto pilotních studií případně přispěje souhrnný rozpočet Unie.

Cílem těchto pilotních studií je posoudit, zda je možné získávat lepší základní informace či uplatňovat nové metodické přístupy.

Výsledky pilotních studií vyhodnotí Komise (Eurostat) v úzké spolupráci s členskými státy a hlavními uživateli harmonizovaných indexů s přihlédnutím k užitku z lepších základních informací nebo nových metodických přístupů v porovnání s dodatečnými náklady na tvorbu harmonizovaných indexů.

Do 31. prosince 2020 a poté každých pět let předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu, v níž případně vyhodnotí hlavní závěry pilotních studií. Tento požadavek plní tato zpráva.

2. PILOTNÍ STUDIE PROVÁDĚNÉ NA ZÁKLADĚ NAŘÍZENÍ (EU) 2016/792

Od přijetí nařízení (EU) 2016/792 byla dokončena dvě kola pilotních studií, která byla podpořena granty ze souhrnného rozpočtu Unie na roky 2016 a 2017. Další kola byla zahájena v následujících letech, avšak studie financované v rámci těchto kol probíhají a zatím je nelze vyhodnotit.

2.1 Pilotní studie na základě rozpočtu na rok 2016

V roce 2016 byla zveřejněna výzva k předkládání návrhů[2], která se týkala těchto cílů:

cíl A:	automatické propojení kódů GTIN[3] / kódů specifických pro prodejny s klasifikací ECOICOP[4];
cíl B:	zavedení údajů ze čteček ze supermarketů nebo ostatních maloobchodníků;
cíl C:	vypracování nových metodik pro zpracování údajů ze čteček nebo jiných údajů o transakcích;
cíl D:	extrakce dat z internetu (web scraping) jako zdroj pro HISC;

[1] Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 11.

[2] Omezena na národní statistické úřady členských států a zemí Evropského sdružení volného obchodu (ESVO).

[3] Globální identifikační číslo obchodní jednotky.

[4] Evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu.

cíl E: zlepšení sestavování váhy údajů pro HISC, včetně váhy pro nákupy na internetu.

Účelem prvních tří cílů bylo prozkoumat různé technické aspekty související s používáním lepších základních informací odvozených z údajů ze čteček ze supermarketů nebo od jiných maloobchodníků. Dalším novým zdrojem pro lepší základní informace jsou data automaticky sbíraná z internetu („web scraping“), na které se vztahuje čtvrtý cíl. Tyto cíle rovněž podporují metodické studie, které zlepšují srovnatelnost harmonizovaných indexů, pokud jde o zpracování těchto nových zdrojů údajů. Pátý cíl je zaměřen na lepší srovnatelnost mezi zeměmi a přístup k lepším základním informacím o sestavování váhy výdajů, zejména s ohledem na rostoucí podíl nákupů na internetu v mnoha členských státech.

Granty byly uděleny na patnáct pilotních studií v deseti členských státech a v jedné zemi ESVO. Z těchto patnácti studií se osm týkalo údajů ze čteček (cíle A, B a C), šest se týkalo extrakce dat z internetu (cíl D) a jedna váhy výdajů (cíl E). Celkový rozpočet vyčleněný na tyto projekty činil 1 180 835,04 EUR.

Výzva k předkládání návrhů z roku 2016 rovněž obsahovala cíle týkající se statistiky nemovitostí. Tyto studie však zahrnovaly témata, která nespadají do oblasti působnosti nařízení (EU) 2016/792 (čtvrtletní ukazatele prodeje bytových nemovitostí, regionální indexy cen bytových nemovitostí a ukazatele komerčních nemovitostí). Projekty financované v rámci těchto cílů se proto nepovažují za pilotní studie ve smyslu článku 8 nařízení (EU) 2016/792.

2.2 Pilotní studie na základě rozpočtu na rok 2017

V roce 2017 byla zveřejněna nová výzva k předkládání návrhů[5], která se týkala těchto cílů:

cíl 1: zahrnutí údajů o transakcích do postupů sestavování HISC

cíl 2: přizpůsobení metodiky výběru vzorků a sestavování HISC výzvám digitální ekonomiky

cíl 3: zlepšení metod kvalitativního očišťování pro HISC

První cíl vyzval k dalším pilotním studiím o používání údajů ze čteček ze supermarketů nebo jiných prodejních míst s cílem zlepšit základní informace a srovnatelnost metod, z nichž vychází HISC[6]. Cíle 2 a 3 měly zlepšit srovnatelnost různých aspektů metodiky HISC, zejména pokud jde o výběr vzorku a kvalitativní očišťování. Rostoucí digitalizace společnosti a hospodářství přináší výzvy, pokud jde o měření cenové hladiny, které by mohly být v rámci těchto cílů zkoumány.

Granty byly uděleny na patnáct pilotních studií v devíti členských státech a v jedné zemi ESVO. Z patnácti studií se pět týkalo údajů ze čteček (cíl 1), pět digitální ekonomiky (cíl 2) a pět kvalitativního očišťování (cíl 3). Celkový rozpočet vyčleněný na tyto projekty činil 1 081 642,46 EUR.

Stejně jako výzva k předkládání návrhů z roku 2016 obsahovala i výzva z roku 2017 cíle týkající se statistiky nemovitostí zahrnující témata mimo oblast působnosti nařízení (EU) 2016/792 (čtvrtletní ukazatele prodeje bytových nemovitostí,

5 Též omezena na národní statistické úřady členských států a zemí ESVO.

6 Jelikož je HISC při stálých daňových sazbách (HISC-SD) odvozen od HISC, jakékoli zlepšení HISC se stejnou měrou promítne do HISC-SD. Ve zbývající části této zprávy tedy HISC zahrnuje HISC-SD.

regionální indexy cen bytových nemovitostí a ukazatele komerčních nemovitostí). Projekty financované v rámci těchto cílů se proto také nepovažují za pilotní studie ve smyslu článku 8 nařízení (EU) 2016/792.

3. HODNOCENÍ PILOTNÍCH STUDIÍ

Zatímco Komise má výlučnou odpovědnost za hodnocení a schvalování závěrečných zpráv pilotních studií, výsledky se sdílí s národními statistickými úřady ostatních členských států a zemí ESVO a s Evropskou centrální bankou, která je hlavním uživatelem HISC. Pilotní studie jsou prezentovány na seminářích, a to jak v jejich průběhu, tak po dokončení. Výše uvedené instituce sdílejí závěrečné zprávy prostřednictvím on-line aplikace (CIRCABC, středisko komunikačních a informačních zdrojů pro správní orgány, podniky a občany).

Toto sdílení informací umožňuje všem národním statistickým úřadům seznámit se se zkušenostmi ostatních členských států a poučit se z nich. Zjištění pilotních studií rovněž projednávají subjekty na stejné úrovni, což jim pomáhá při určování osvědčených postupů. To podporuje vzájemné porozumění a společné přístupy, což má zásadní význam pro neustálé zlepšování srovnatelnosti harmonizovaných indexů.

Pilotní studie zahájené v letech 2016 a 2017 vedly k tomu, že větší počet zemí používá jako zdroje údajů pro HISC údaje ze čteček a/nebo extrakci dat z internetu. Počet skupin výrobků, na něž se tyto nové zdroje údajů vztahují, rovněž neustále roste.

V současné době využívá jako zdroj údajů pro své HISC údaje ze čteček deset členských států a všechny tři země ESVO. Průzkum provedený na začátku roku 2020 mezi národními statistickými úřady navíc odhalil, že patnáct členských států a dvě země ESVO v současné době používají při tvorbě svého HISC v různé míře extrakci dat z internetu.

Hlavními výhodami nových zdrojů údajů je zvýšení pokrytí a reprezentativnosti vzorků, kterého lze dosáhnout ve srovnání s tradičním „ručním“ sběrem cen v prodejnách, což vede ke spolehlivějšímu měření cenových změn. Zároveň jsou nové zdroje údajů obecně méně nákladné než tradiční metody zjišťování cen.

Nárůst využívání nových zdrojů údajů není způsoben pouze pilotními studiemi financovanými EU, neboť mnoho zemí financovalo nezbytné testování a vývoj ze svých rozpočtů. Pilotní studie však významně přispěly k pokroku v používání nových zdrojů údajů pro HISC.

Méně snadné je posoudit přínos projektů ke zlepšení srovnatelnosti (cíl E v roce 2016 a cíle 2 a 3 v roce 2017). Nicméně výsledky většiny projektů (např. zlepšený výběr vzorku a postupy kvalitativního očišťování) byly nebo budou zahrnuty do HISC, a zlepší tak kvalitu HISC v příslušných zemích. Projekty rovněž obohatily společný soubor znalostí a zkušeností v oblasti výběru vzorků a postupů kvalitativního očišťování, a proto obecně podporují harmonizaci. Zjištění se například využijí k tvorbě lepších pokynů a doporučení týkajících se těchto postupů, včetně aktualizace metodické příručky HISC,[7] a nakonec mohou vést k prováděcím aktům v souladu s čl. 4 odst. 4 nařízení (EU) 2016/792.

7 Viz https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.

4. ZÁVĚRY

Hodnocení zjištění pilotních studií financovaných z rozpočtu Unie v letech 2016 a 2017, jak je uvedeno v této zprávě, ukazuje, že uvedené studie významně přispěly k rozvoji a používání nových zdrojů údajů v HISC. Kromě toho se několika členským státům a zemím ESVO podařilo zlepšit své metodické přístupy, a přispět tak k souboru společných poznatků o těchto otázkách. Zejména používání nových zdrojů údajů zvýší kvalitu HISC a zároveň sníží jejich výrobní náklady.

Komise se domnívá, že pilotní studie jsou důležitým nástrojem pro neustálé zlepšování harmonizovaných indexů, a proto hodlá pokračovat v jejich financování.